

Έπαινος του Τιμώμενου*

Έπαινος του Τιμώμενου*

Κώστας Μπαϊρακτάρης**

Kostas Bairaktaris**

Στιγμές σαν τη σημερινή, θα πρέπει να τις αποτυπώσουμε ή να τις προσεγγίσουμε όχι στα στενά όρια του βιολογικού μας χρόνου αλλά μέσα από το πρίσμα του ιστορικού χρόνου. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε κατά τη γνώμη μου να κατανοήσουμε τη σημασία του εγχειρήματος του Τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ. να ανακηρύξει για πρώτη φορά, παγκοσμίως, άτομο με ψυχιατρική εμπειρία σε επίτιμο διδάκτορα τιμώντας με την υψίστη αυτή ακαδημαϊκή διάκριση τους αγώνες του κατά της ψυχιατρικής αυθαιρεσίας και υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτές ακριβώς τις στιγμές αναδύονται για μια ακόμη φορά ερωτήματα για σύγχρονα ζητήματα που σχετίζονται με τον ρόλο του πανεπιστημίου και των επιστημών, αλλά και με τον λόγο των επιστημόνων. Κι αυτά, βέβαια, σε σχέση με την κοινωνικο-οικονομική και πολιτική πραγματικότητα στην οποία ζούμε. Η χρονική περίοδος που διανύουμε χαρακτηρίζεται ως περίοδος κρίσεων, και όταν σήμερα μιλάμε για κρίση, εννοούμε μονοδιάστατα την οικονομική κρίση. Σπάνια αναφερόμαστε ή διερωτώμαστε κατά πόσο στην οικο-

There are moments, like this very moment today, which should be imprinted into our minds or should be approached as means of influencing the course of history instead of being interpreted within the narrow time limits set by our personal lifetime. For this is the only way, in my opinion, to understand the importance of the venture on behalf of Aristotle University of Thessaloniki to award an honorary doctorate, for the first time globally, to a man with psychiatric experience in recognition of his fight against psychiatric arbitrariness as well as his fight for human rights. These are the moments when questions regarding current issues such as the role of Universities, the role of sciences as well as the role of scientists, emerge. And all these issues should be related of course to the social reality or society that we live in. This period that we are currently going through is considered to be a period of crisis. When we refer to the term crisis today, we mean exclusively an economic crisis. We very rarely refer to or reflect on the level of involvement that the sciences and the main-

* Απομαγνητοφωνημένα Αποσπάσματα, Τελετή Αναγόρευσης, 28.9.2010, Παλαιό Κτίριο Φιλοσοφικής Σχολής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

**Αναπληρωτής Καθηγητής Κλινικής Ψυχολογίας, Τμήμα Ψυχολογίας Α.Π.Θ., e-mail: trella@psy.auth.gr.

* Transcribed Excerpts, Honorary Award, 28.9.2010, Old Building of Philosophy, Aristotle University of Thessaloniki.

**Associate Professor of Clinical Psychology, School of Psychology, A.U.TH., e-mail: trella@psy.auth.gr.

Τελετή Αναγόρευσης, 28.9.2010, Αίθουσα Τελετών Α.Π.Θ. Honorary Doctoral Award, 28.9.2010, Ceremony Hall, AUTH

νομική αυτή κρίση εμπλέκονται οι επιστήμες και το κυρίαρχο εδώ και δεκαετίες επιστημονικό παράδειγμα. Κατά πόσο αυτό που αναφέρουμε σαν κυρίαρχο οικονομικό σύστημα αφορά άμεσα τους επιστήμονες και τα πανεπιστήμια. Δηλαδή, η διαπίστωση ότι «τρώμε από τα έτοιμα» ισχύει σήμερα και για τις ίδιες τις επιστήμες, όπου οι επιστήμονες και οι διάφοροι επιστημονικοί κλάδοι «τρώνε» από την κληρονομιά των προηγούμενων γενεών επιστημόνων ενώ δεν παράγεται νέος επιστημονικός λόγος. Ο επιστημονικός λόγος που αναπαράγεται στα πανεπιστήμια και οι πρακτικές εφαρμογές που προκύπτουν από αυτόν, εγκλωβίζονται αποκλειστικά στην εμπορική του εκμετάλλευση για ανάγκες που καθορίζονται αποκλειστικά από το κυρίαρχο καπιταλιστικό σύστημα.

Είναι λοιπόν ενδιαφέρον να δούμε μέσα από αυτό το πρίσμα ζητήματα που σχετίζονται με όρους επίκαιρους και εύηχους, όπως για παράδειγμα με αυτόν της ‘καινοτομίας’. Κατά πόσο, λοιπόν,

stream —for many decades now— scientific paradigm have within this economic crisis. We hardly wonder whether what we call mainstream economical system should directly concern scientists and universities. By this, I mean that “singing the same old song” is something extremely current for sciences these days, considering the fact that, scientists and various scientific fields “reproduce” theories that they draw from the heritage of previous generations of scientists. At the same time, there is a lack of production of new scientific discourse. The scientific discourse that is produced in universities and the practical applications which result from this are limited in its commercial use exclusively. This use serves needs that are determined exclusively by the capitalistic system.

It would therefore be very interesting to examine issues, within this framework, that are related to current and encouraging terms such as the term “innovation”. We should examine

όροι σαν κι αυτόν τυγχάνουν μιας μονοδιάστατης προσέγγισης αφού είναι γνωστό —όχι μόνο στην ακαδημαϊκή κοινότητα αλλά και στην κοινωνία— ότι όταν μιλάμε για την καινοτομία αναφερόμαστε συνήθως στην επιστημονική εκείνη γνώση, στους κλάδους και τους επιστήμονες που υπηρετούν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις ανάγκες της οικονομίας της αγοράς ή του κυρίαρχου συστήματος οικονομικής ανάπτυξης. Θα πρέπει λοιπόν να διερωτηθούμε αν υπάρχουν κάποιου είδους καινοτόμες προσεγγίσεις, καινοτόμες δράσεις και καινοτόμες αναζητήσεις, οι οποίες υπερβαίνουν αλλά και ακυρώνουν την αγοραία αυτή αντίληψη περί καινοτομίας. Το Πανεπιστήμιο οφείλει κατά την προσωπική μου άποψη, να συζητήσει δημόσια αυτό το ερώτημα, μέσα και έξω από τα αμφιθέατρα, για να μπορέσουμε να αναδείξουμε το νόημα της αναζήτησης της γνώσης και τον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν και οι κοινωνικές επιστήμες, αφού βέβαια δραπετεύουν από τις τρύπες των αμφιθεάτρων και αναζητήσουν την σύνδεση με την κοινωνία. Έτσι η κρίση, η κρίση των επιστημών, των επιστημόνων και των πανεπιστημίων βρίσκει τον κοινό της τόπο με την κοινωνία και η κρίση των κυρίαρχων παραδειγμάτων μετατρέπεται σε βάση ακύρωσής τους.

Αντί λοιπόν να αναζητούμε μηχανισμούς ελέγχου, μηχανισμούς συμμόρφωσης, απόλυτης τυποποίησης και κατ'επέκταση «μεταρρυθμίσεων» που να εξυπηρετούν αυτούς τους μηχανισμούς, μπορούμε να επινοήσουμε καινούργια πράγματα τα οποία θα μας οδηγήσουν σε νέες δημιουργίες άρα και σε μία ανάταση και δημιουργική έξοδο από τη φτώχεια ενός πανεπιστημίου που υπηρετεί την τυποποιημένη γνώση και την ιδιοτέλεια, προς όφελος του κέρδους και της κερδοσκοπίας.

Παρόμοια ερωτήματα τίθενται και σε άλλους τόπους κατασκευής μηχανισμών ελέγχου, μηχανισμών αποκλεισμού και των επιστημονικών κλάδων που επινοούν αυτούς τους μηχανισμούς και που οδηγούν ή εγκλωβίζουν τους ανθρώπους στη λογική της απόλυτης υποταγής και συμμόρφωσης, σε τόπους που όλοι γνωρίζουμε ως Ψυχιατρεία και Ψυχιατρική.

Πολλοί από τους παρόντες, άτομα με ψυχιατρική εμπειρία, Έλληνες και ξένοι, έχουν βιώσει με

whether these kinds of “terms” are approached in a mono-dimensional way. For it is well known, not only within the academic community but also within society, that when we refer to the term innovation we mean mainly the scientific knowledge spread within different fields and scientists that serve in the best possible way the needs of the market or the needs of the mainstream system of economical development. We should therefore wonder whether there is any kind of innovative approach, action or search that exceeds as well as abolishes this commercial perception of “innovation”. The university, in my opinion, should discuss these issues in public, in and out of the university in order to promote the meaning of “knowledge search” and the role that social sciences can play after they have escaped the confines of a university, and have managed to link themselves with the rest of the community. In this way, the crisis, the crisis of sciences, of scientists and the crisis of universities can find common ground with the community and the crisis of the mainstream paradigms can be transformed into a fertile ground for their abolishment.

So, instead of looking for mechanisms of control, mechanisms of conformity, of complete standardization thus “reforms” that serve these mechanisms, we can invent new things that will lead us to new creations. Therefore, we will accomplish a type of surge, escaping in a creative way from the poverty of a university that serves standardized knowledge and individualism in favour of profit and speculation.

Similar questions are asked in different places where mechanisms of control, of exclusion and the scientific fields that invent these mechanisms, which lead people to a complete subjugation and conformity, are constructed. These places are places that we all know by the name Psychiatric Institutions and Psychiatry.

Many of the people that are present in this room today, people with psychiatric experience, native and foreign, have experienced the consequences of these mechanisms of control and conformity in the worst possible way, into their bodies and into their souls. They have experienced the barbarity of psychiatric arbitrariness

τον χειρότερο και δραματικότερο τρόπο τις επιπτώσεις αυτών των μηχανισμών ελέγχου και της λογικής της συμμόρφωσης στο κορμί και στην ψυχή τους. Έχουν βιώσει τη βαρβαρότητα της Ψυχιατρικής αυθαιρεσίας και την κοινωνική ανοχή αυτής της αυθαιρεσίας. Το ελπιδοφόρο, όμως, μήνυμα είναι ότι μέσα από αυτή τη διαχρονική διένεξη μεταξύ ανθρωπιστικής και μη ανθρωπιστικής σχέσης και συνάντησής μας με τους συνανθρώπους μας που πονούν ψυχικά, οι απαντήσεις δίνονται από τα ίδια τα άτομα, και τα άτομα αυτά θα πρέπει να τα αναγνωρίσουμε σαν συμπολίτες οι οποίοι έχουν ίσα δικαιώματα.

Είναι σημαντικό συνεπώς να δούμε πως θα υπερκεράσουμε τον μονόλογο ημών των ειδικών, όπως αυτός εκφράζεται είτε με τη συμβατική είτε με τη λεγόμενη εναλλακτική του μορφή. Πως δηλαδή δεν θα συρρικνώνουμε τους συνανθρώπους μας σε συμπτώματα, σε διαγνωστικές κατηγορίες και κατ' επέκταση δεν θα τους αντιμετωπίζουμε με τις συμβατικές και βίαιες μεθόδους που όλοι γνωρίζουμε. Κατά πόσο δηλαδή θα παραμορφώνουμε τη συμπεριφορά και τον λόγο τους σε συμπτώματα, για να νομιμοποιούμε και να αναδεικνύουμε έτσι τη δική μας αναγκαιότητα ως ειδικών για τη διαχείρισή τους προς όφελος μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ανάθεσης. Τα ερωτήματα, λοιπόν, που τίθενται αφορούν πρωτίστως εμάς τους ίδιους και κατά πόσο θα κατορθώσουμε να ξεπεράσουμε τον μονόλογό μας, κατά πόσο θα αναγνωρίσουμε την ανεπάρκειά μας να συναντηθούμε σε ισότιμη βάση με υποκείμενα τα οποία πάσχουν ή κατά πόσο θα εμπορευθούμε με διάφορους συμβατικούς ή εναλλακτικούς ακόμα τρόπους την ύπαρξή τους και τον πόνο τους.

Ο Peter Lehmann, ήδη από τη δεκαετία του '70, μας δείχνει, μαζί με τους συνοδοιπόρους του σε διάφορες χώρες, τις προσπάθειές τους και τον αγώνα τους τόσο σε επιστημονικό όσο και σε επίπεδο δράσεων, έναν δρόμο ο οποίος βοηθάει περισσότερο εμάς και όχι μόνον τους ίδιους. Βοηθάει να υπερκεράσουμε και να ακυρώσουμε τον μονόλογό μας. Βοηθάει να ξανασυναντηθούμε με τους συνανθρώπους μας μ' έναν διαφορετικό τρόπο στη βάση των κοινών μας προβλημάτων, των κοινών μας ανησυχιών, των κοινών μας προοπτικών. Άρα λοιπόν ο Peter Lehmann κατά την άποψή μου, έχει συμβάλλει καθοριστικά στην αναζήτηση αυτού του διαφο-

and the tolerance of this arbitrariness on behalf of the society. The hopeful message, however, is that through this diachronic conflict between our humanistic and non humanistic relationship and encounters with our fellow human beings that suffer mentally, the answers are given by those people themselves and should be recognised as fellow citizens that have the same rights as the rest of the people in the society.

It is therefore important to look for methods in which we could overcome our monologue of expertise, as this is expressed in its conventional or in its so called alternative form. To look for ways in which we will stop shrinking our fellow human beings into symptoms, into diagnostic categories so that they will no longer have to deal with the conventional and violent methods with which we are all familiar. Look for ways in which we will stop manipulating their behaviour and their words into symptoms with the aim of legalizing and promoting the necessity of our presence regarding their treatment, serving a certain social entrusting. The questions that are raised are therefore mainly concerning ourselves and the ways in which we will manage to overcome our monologue, to recognize our insufficiency, to meet on an equal basis with the people that suffer or to trade in various conventional or even alternative ways, their existence and their pain.

Peter Lehmann and his fellow wayfarers have been demonstrating to us their efforts and their fights on a scientific level as well as in actions, since the 70's. They have been showing a way that helps us more than it helps them- a way to overcome and abolish our monologue, a way to meet again with our fellow human beings in a different way and on the grounds of our common problems, concerns and potentials. So, Peter Lehman has contributed to a great extent in my opinion, to the search of this alternative discourse, to the abolishment of the monologue and to the development of a dialogue. In this dialogue, the voice of the people with psychiatric experience is no longer a voice of delusions, it is not an interpretation of their words or their voices, but is rather a human existence, with the right to being different, just as we keep and support the same right for ourselves. In this sense,

ρετικού λόγου, στην ακύρωση του μονόλογου και στην ανάπτυξη ενός διαλόγου, όπου ο λόγος των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία δεν είναι πια οι παραληρητικές φωνές, δεν είναι αυτό που χαρακτηρίζεται ως παραλήρημα, δεν είναι ό,τι προκύπτει σαν ερμηνεία είτε του λόγου τους είτε των φωνών τους είτε της συμπεριφοράς τους από εμάς, αλλά είναι ανθρώπινες υπάρξεις με το δικαίωμα της διαφορετικότητάς τους όπως εμείς κρατάμε και υπερασπιζόμαστε για τον εαυτό μας αυτό το δικαίωμα. Με την έννοια αυτή πιστεύω ότι η πράξη του Τμήματος Ψυχολογίας να ανακηρύξει τον Peter Lehmann σε επίτιμο διδάκτορα, αναγνωρίζοντας το επιστημονικό και ανθρωπιστικό του έργο για τα δικαιώματα των ατόμων με ψυχιατρική εμπειρία, πέρα από τους συμβολισμούς που αυτή εμπεριέχει, έχει πρακτικές συνέπειες και διαστάσεις, τις οποίες ίσως είναι δύσκολο με όρους του βιολογικού μας χρόνου να αποτιμήσουμε σήμερα.

Ευχαριστώ.

I believe that Aristotle University's decision to honour Peter Lehmann with an honorary doctorate in recognition of his professional and humanistic work for the rights of people with psychiatric experience, apart from being symbolic, has practical consequences and dimensions that we might not fully value or appreciate today in the framework of our personal lifetime.

Thank you.

Τελετή Αναγόρευσης, 28.9.2010, Αίθουσα Τελετών Α.Π.Θ.
Honorary Doctoral Award, 28.9.2010, Ceremony Hall, AUTH

ΠΡΑΚΤΙΚΑ PROCEEDINGS

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ	EUROPEAN CONGRESS
ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ	AGAINST DISCRIMINATION
ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΥ	AND STIGMA
ΓΙΑ ΜΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ	FOR USER
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ	ORIENTED
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΕΝΗ	REFORMS
ΣΤΟ ΧΡΗΣΤΗ ΚΑΙ	IN PSYCHIATRY AND
ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ	THE RIGHT
ΓΙΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ	TO ALTERNATIVES

28 Σεπτεμβρίου – 1 Οκτωβρίου 2010
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

28 September -1 October 2010
Aristotle University of Thessaloniki